

ШЫН

РСФСР-нин Компартиясынын Тыва республика комитетинин, Тыва АССР-нин Дээди Советинин болгаш Министрлер Чөвүлелинин органы

1990 чыл ноябрь 28 среда № 271 (14471) 1972 «Ильич» үндүрүлгөсү Ботра 3 кел.

Үенин сугалы

Дуун Келир чылдың үлүүндө

Кызылдың пассажир автобүдүрүлгөсүнүн такси чолаачыларынын Виктор Емельянович Васильевке удурткан бригадалык аял-ишчилери орусла киярип алырынын талазы-биле беш чыл пландык сеп-сатары айда-ла хуусаа бетпек күөсеткен.

«Тураобулар» каттыжыңының идик даарга, септээр «Бопук» деп цегиниң кежигүннери шусту дөрт кижик. Оларны Евгень Даргай идик дааркычы Арван Даргай удуртуп турар. Кадык эш-эрген Евгений Александровичиниң организацы чоруун мактаарлар. Бопукчулар

ДУЗА

РСФСР-нин Компартиясынын Монгун-Тайга район комитетинин ажылдакчылары малчыларга эвээш өвөс практиктик дуаны чедирип турар.

Бөгүн

Баштайгы олчаларын...

Тожу районун аңгыларының баштайгы бөдү буттарының баштайгы олчаларын бөгүн дужаар.

«Тоора-Хем» совхозтун 50 кижик составыг аңгылары 22 киши болгаш 500 аңгы диниң районун аңгылары аңыл-аңгы чериге өкүл болуп азын турар.

Даарга

«ТөгериК Столга»

30-40 болгаш 50 чылдарын өгезинде Тывага болуп турган репрессияларга хамаарыштыр чугааны даарга редакцияга кылдыр.

Аяда Тываның «Мемориал» инициативин удурткучлары республика прокуратурасын, Күрүнениң аймак аңгылары болгаш уш репрессияларга хамаарыштын айткылары сайгарар комитетиниң кежигүннери база журналистер киржир.

БОПУКЧУЛАР ЧУРТТА БАЙДАЛ ДУГАЙЫНДА

ССРЭ-ниң Дээди Советиниң доктаамы

Чуртта байдал улам на бысырлап турар. Социал-демократиялык партиянын өвөс болуурунун программаларының болгаш өчүңү хуудулар талазы-биле эгелээр болушуну таарыштыр талазы-биле хемчеглер дугайында улус депутаттарының чер-чер болгаш шийирлээр органның чуртузуңу база эрге-хуула-лериң сайзыраңгайыдыр дугайында саналдарың иңиң недела хуусаада СССР-ниң Дээди Советинге кирип изиниң СССР-ниң Президентинге саналдарың.

БОПУКЧУЛАР

Чуртта байдал улам на бысырлап турар. Социал-демократиялык партиянын өвөс болуурунун программаларының болгаш өчүңү хуудулар талазы-биле эгелээр болушуну таарыштыр талазы-биле хемчеглер дугайында улус депутаттарының чер-чер болгаш шийирлээр органның чуртузуңу база эрге-хуула-лериң сайзыраңгайыдыр дугайында саналдарың иңиң недела хуусаада СССР-ниң Дээди Советинге кирип изиниң СССР-ниң Президентинге саналдарың.

ЧУРТТА БАЙДАЛ ДУГАЙЫНДА

ССРЭ-ниң Дээди Советиниң доктаамы

Чуртта байдал улам на бысырлап турар. Социал-демократиялык партиянын өвөс болуурунун программаларының болгаш өчүңү хуудулар талазы-биле эгелээр болушуну таарыштыр талазы-биле хемчеглер дугайында улус депутаттарының чер-чер болгаш шийирлээр органның чуртузуңу база эрге-хуула-лериң сайзыраңгайыдыр дугайында саналдарың иңиң недела хуусаада СССР-ниң Дээди Советинге кирип изиниң СССР-ниң Президентинге саналдарың.

ССРЭ-НИҢ ДЭЭДИ СОВЕДИНИҢ СЕССИЯЗЫНДА

Сессияның ноябрь 26-да болган каттышкан хуралында чурттуң аял-агынын хөгжүдүрүшү 1991 чылда пландык болгаш бюджетиниң 1989 чылда дугайында айткылары чугааланган. Хуралдың чыгышында Президент М. С. Горбачев, СССР-ниң Министрлер Чөвүлелинин Даргазы Н. И. Рыжков, Президент Чөвүлелинин Эвилел чаазының кежигүннери болгаш алабының өскөндөрү кирешти.

КОМИССИЯЛАРГА ЧУГААЛАШКАН СООНДА

Хуралга Президентим кижиниң... Тыва АССР-ниң Дээди Сөвөдийн Президентинде...

Хуралга Президентим кижиниң... Тыва АССР-ниң Дээди Сөвөдийн Президентинде...

Хуралга Президентим кижиниң... Тыва АССР-ниң Дээди Сөвөдийн Президентинде...

Хуралга Президентим кижиниң... Тыва АССР-ниң Дээди Сөвөдийн Президентинде...

Хуралга Президентим кижиниң... Тыва АССР-ниң Дээди Сөвөдийн Президентинде...

Хуралга Президентим кижиниң... Тыва АССР-ниң Дээди Сөвөдийн Президентинде...

СОҢГУКЧУЛАРНЫҢ КИЧЭЭНГЕЙИНГЕ

Тыва АССР-ниң Дээди Сөвөдийн Президентинде... Комиссияларга чугаалашкан соонда...

Арендатор болзуңза, билип ал

УЧЕТ-ОТЧЕТ. ОНУ ЧОРУДАРЫ

Аренда-биле ажылдаарың... Арендатор болзуңза, билип ал...

Аренда-биле ажылдаарың... Арендатор болзуңза, билип ал...

Аренда-биле ажылдаарың... Арендатор болзуңза, билип ал...

Аренда-биле ажылдаарың... Арендатор болзуңза, билип ал...

Аренда-биле ажылдаарың... Арендатор болзуңза, билип ал...

Аренда-биле ажылдаарың... Арендатор болзуңза, билип ал...

Аренда-биле ажылдаарың... Арендатор болзуңза, билип ал...

Аренда-биле ажылдаарың... Арендатор болзуңза, билип ал...

Аренда-биле ажылдаарың... Арендатор болзуңза, билип ал...

Аренда-биле ажылдаарың... Арендатор болзуңза, билип ал...

Аренда-биле ажылдаарың... Арендатор болзуңза, билип ал...

Аренда-биле ажылдаарың... Арендатор болзуңза, билип ал...

Кызылдың куш фабриказы... Чугаа парламенттиң маза-даа...

БИЖЭЭНИ ШЫҢ БОЛГАН

Эскертинмес мергежилдин кижилери КӨЗҮДҮР-ЛЕ ЭКИЖЭЭН

Сутра чурар-бажым... Эскертинмес мергежилдин кижилери...

Сутра чурар-бажым... Эскертинмес мергежилдин кижилери...

Сутра чурар-бажым... Эскертинмес мергежилдин кижилери...

Сутра чурар-бажым... Эскертинмес мергежилдин кижилери...

Сутра чурар-бажым... Эскертинмес мергежилдин кижилери...

Сутра чурар-бажым... Эскертинмес мергежилдин кижилери...

Сутра чурар-бажым... Эскертинмес мергежилдин кижилери...

ШЫЛГАРАЛ РЕВОЛЮСЧУ, ДАИЫНЧЫ, КУШ-АЖЫЛЧЫ АЛДАР

Кижин бүрүзү шаабиле

1944 чыдамы чыкылмаа соок кижин турган. Ада-өртүгүд Улуг дайымын кылыш-кушу үзү. Ычан мен ТАР-ны революстуг шеринден аалажын чедип келеринге, Улуг-Хем кожуунуң Кара-Булуң деп черге аныктар сума дарагына согуш каан.
Фронтта маадырлыг Кыдыл Шериге болгаш партиянырга кой кежинден даарат каан чыгып, чолдак, кышкы тоннарны, хол-таптарын болгаш Бөртөри, аыч-чем аймаан өрге савыга, арбан бүрүзүгө баш уадыр планна калып бугаар суму тавыга чыгып, болуп алган бис.

Ол ажилдарыгы мугаар кыдыр ыдыг-ла болон эвес турган. Ыччала-лаа фашистерге уадыр эрес-маадырлыг тулушкан ажилдерге болуунуң кууда дуаыны чедирер, көргүзөр даш аныктар-лаа, уурут-лаа улус алаа коштук илестейги кыргыз турганаар. Оларнын аттары маңа жазылган бис.

Бо чутула ажилды организастан, олче араг кижин бүрүзү эвеледээрине нам болган эрвэ кечигинери хун бүрдэ кызык чоруун көргүскөн.

Мөөг белекче чыпчылып келеривиске, 17 кош болган. Ону чедирери-биле Кара-Булуңдан үнгөш, Кызылдын паром кечиге үш, лондак, чадэ берген бис. Оң соода Домас-Суга Эжым суму-нун оралдакы дарагы Бис. Уурут Тулуш, нам комитетинин дарагы Нукай-оол Тулуш оларга баштакан кезек кижиге каттыга берген бис. Олар 22 коштук улус болган. Орта Хендерге, Шагаан-Арыг, Ийн-Тал, Хайыракан, Эжиг-Хем болган окска-лаа сумуларнын кыдыр коштары биске нележи берген. Нитизи-биле кожуунуң ол бир сумуундан келген мөөг белекти Улуг-Хем кожуунуң

Бистин офицерлеривис солдат кижин бүрүзүгө чегирериле берген бис.

Солдат кижин бүрүзүгө-ле бекдик серемчеледиги, бекдик мергежидиги болуп, Ычангаш алаа буураан техниканы хун бүрү кызыккан шингедип алыры албан. Хостуг шакты алаа эвээшти берген. Ыччала-лаа дайычы өөрдилге үзүнде кыска дыштааныла база тычы бээр.

ЧУРКУТА: алаа дайычы Ярослав Богданов баян-биле өөргүге аян тууда бээрге, ынакшыл дугайындагы элаакка чаңгылына бээр.

В. ПЕСЛЯКТЫН фотозу.

СОЛДАТ КЕЗЭЭДЕ СОЛДАТ

1979 чыда Афганистан Демократтыг Республикасы чалааны дилең Бугаар Човет Армияны элдең хой ке-зектери буттарынын интернационалы хулуалегини күсүдип, ол күрүңгөн бут кырынга догуннап, бөзөң кырынга дуулашкан. Төрөң бүрүзүгө эң келгенге номчурунча коштук эни билер. Бир дугаар алаа алаа совет шериглерин арагына Ты-вадан шериге нелдирген орус, тыва болган окска-лаа нацияларнын оодлары хой турган. Кызылда ажилдам чурттан чоруур «Эрес-дилем чорук даш» деп медальдык болгаш «Гатичне» деп дайычы хөрөк демдээниң электичи. И болуктуң инвалди Виктор Сыратович Оюн-биле чочока чаа чугааш-тывис. Хойну көргөн солдат болду.

Таңды районунун Соснова ортумак школаның онгу класты добан чыдым-да-ла шериг хулуалте күсүдери-биле мени кыйгырт берген. Бай-Хаак, Мекегер, Элегес, Кочетово суурлардан үч-чегирериле-биле кады он беш оолду ада-илерине, дустук кыстарыга Та-вадан чуртга шыгыш бараан болуп, шериг херээн эки шингедип алган, каа кадык эң чанын кезрин күзеп, бистерни байыргы байдал-биле Бай-Хаакты шериг комиссариядын чанындан удеп каан.

Виктор бодунуң сактышымын ычгар олгези. Школачы чыдарында машина-техника добуу-галды уду турган — деп ол уламыкчы. ДОСААФ-нын чолаачылар куруунуң ычан доош алдым. Ычангаш мени үшүк кластын чолаачыны, авторесек батальонуң чорууна, Ычан бистер, 1979 чыда, интернационалы хулуалеге күсүдери-биле Афганистанге кыстаныптымыс.

Батальоннуң колонна машиналары — хай чыгы чудуур «КамАЗ-тар» болган «ЗИЛ»-лер Афганистаннын кадыр-кашал дагылар чедирине чурттачылды суурларга хой-хой тууд ма-териалдарын, аыч-чем, эң аймаан каш удаа чедирин-чот бис. Ук чурт дагык чер болганын оору коңуч берге. Ол республиканың хөжүлдегине удураныш-тык күштер, эң мылангы, тулдур чегегенен дүш-маннар — машина шыр-макка оруктарг частыр ми-чидары баш уадыр саям-дун-хунуң кадым-даа үзүндү чегектик халлаанын-нарнын доктаамал организа-стур турганар.

Бир-ле каптал АР-нын эч ыракты мокуларын ным-шын

ынычы даалганы күсүдип чораша, бар балгалатса-даа, бодунуң интернационалы хулуалегин алдарымы-биле күсүскөн, эрес-маадырлыг чоруун көргүскөн дээшүн «Эрес-дилем чорук даш» деп медаль-биле шаңаар.

Афганистанга шериг херээн эрттирген, төрөң че-рине — Таңдыны Дүрге-ге ада-мемин ааламга ча-нып келеш, база бир чугу-ла документин номчаан мен: «Тыва Автономут Совет Социалист Республикасы Таңды районуң Дүркуңда станциянычы мадчыны. Ты-ва АССР-ниң алдарлыг май-чыны Сырат Оюнга, оң ка-дык Назайама Оюнга.

Силериниң олгулар алаа дайычы, чочагы Виктор Сыратович Оюн Афганистан Демократтыг Республикасы девискээригге шериг херээ эрттир турган, бодунуң дайычы дагыраына буура-нып чоругуң. 1981 чы-дың апрель ийнин дүңгөн-де дайычы даалганы күсү-седип чораша, дүшманнар биске дең эвэс күштүг демис-селди үзүнде аар балык-госпиталда амнедип чы-дар. Бодунуң байдалы бер-ге, угаанын мыкынны тур-за-даа, ол дайычы даала-ны эрес-маадырлыг-биле күсүскөн. Силериниң олгу-лар шериг херээ эрттир турган үзүнде, политика болгаш дайычы белекте алды-биле бекдик билни-гит, корум-чурумго комсомолду дээрин көргүскөн. Коман-дылда черинден каш удаа дайычы мекталдарын алгы-лаан. Бүгү талазы-биле мо-дуулту оолду кыныңдан өс-түргенер даш шилерге өөр-чү четтиргенисти лереттивис!»

Бо бикиттин алаанга полк командири ат салган болду. СЭПК Төп Комитети, СССР-ниң Министрлер Чөвүтөл Афганистан Демократтыг Республикага буттарынын интернационалы хулуалегин күсүдип турган совет шериглерини амыдырал байдалы эң мылангы Кызылда шериг херээ эрттир турган солдат эштерин, командаларын-биле база капат ужураштым.

Батальон кезектиң чем соода чыккалынап, Командирин политика талазы-биле ара-лаччы майор Борис Прошин СССР-ниң Дөң-ди Советинин Президиумунун 1982 чыдың сентябрь карби чылды Чарымын ба-ырдыг байдалга номчаан, Ында мында деп бижан: «Алаа дайычы, чочагы Виктор Сыратович Оюн да-

алы аргалыг болдум. Өг-бүледиң мен, Кадымы Лена Оюн Кызылда үзүң чүдүп үчүлүңгерип дооскан, Кул-тура ажилдыкымын кижин Бир солдат, бир кыстык мен. Амгы уде Тыва АССР-ниң Агроуплетур ындынде ажилдам турар мен.

Иван КЕЛИК-СЕНГИ

ЦЕХ МУРНАП ТУРАР

«Тыва даг-дүгү» комбинаттың арылгал фабрикасында Шалабы Күжүтеке удурткан бекдик ортоту рудадан даг-дүгү болбазырадыр нех шамкын ажилдам турар дээрин Барыш-Хемик районда бистик тусай корреспондентивис Александр Хертек телесон дамчыттыр дыңдаан тура, оон бадмыкал кылдыр дарааында көргүзүңү чугааладым. Чыл эзелинде бээр бо хүнирге чедир 2622 тонна даг-дүгү бугу-дер планын цех дуну 2746 тонна чедирген. Совгул хонукта 198 тонна даг-дүгү берген. Нинти херекке Татъяна Полу-чина, Галина Иезова, Бойна Куулар оларын удуртканы эвелегер база багай эвэс ажилдам турар дээрин арылгал

ЧИИЖЕН САДЫГЛАШКЫН Аңаа удур хемчеглер

Бо чылдын ноябрь 3-те СССР-ниң Президенти «Чийжен садмгылашкын» чорудур дашкаар садмгылашкын чорудар чорук даш харымсалганы куштел-дериниң дугайында Хоий-луна адыш салган. Ук Хоий-луну үндөкөн болдурган, республиканың ИХМ-ниң социалистич өңчү-хөргөнни оорлаар чорукка уадыр демис-сел чорудар килдизиниң амжилдакчылары Садыг ми-нистерлевууру Садыг сис-темаынга болгаш херегел-чилер кооперацияны шугу-мунга хыналдаларыны ы-лып, реидирин чоруткан. Ук килдизин чанында тур-густунга 4 иккиги район-нар аразы деңишди болук истекчилерин киржилдеси-биле ук ажилды республика иштинде чорудуп турар. Черле ычаш шак ыдыг чер-гел ажилды хойуг үнериниң бетинде-ле чорудуп тур-ган. 10 айларын дугузуны-нда чийген садмгылашкын-ны 28 таваргалзын тода-раткан, оң 23-ү улу хем-чөгиди болуп турар. Чий-жен садмгылашкынны кол-чүдүл — арага болуп арт-пышаан.

Амгы уде чийген садмгы-лыр «ажыл хуваалдашы» кылып эгезлени бидлине берген. Чамдычы барааны республика иштинче юнр өвөөрт, окселери — оңу шыггаар, а үшүмүтери — са-дыг алычыларын тывар болгаш барааны саарар. Шак ыдыг болукту Ак-Довунар хойрайга илереткен. Иосулап, Дырткы база оларнын кожазы Ницунова, а ол мынан Хаметов ыдыг болукту илестинери бол-ган. Оларга арага-дары аймаан чолаачылар Каменов биле Кузмин республика дыштадан — Красноярск хойрайдан сайтарын-биле энеп турган. Коченов дээр чолаачы Кызыл хойрайга арагыны Новокузнецк хой-райдан өвөөртү кирип тур-ган, Ажым-кочачыны түң 2 мун рубль болган, Шак ы-дыг ажилдар Туран, Ша-гаан-Арыг хойрайга база бүрүттүнгенер.

Кызыл хойрайнын чурт-тачыны Шадрин чийк ма-шинналар савын ал, оларны республикадан дашкаар чер-лерге үр үнөк дугузунда чийген өрткөк сайтарын турган. Нитизи-биле ол 30 мун рубль ыдыг арга-биле шингедип алган. Чийжен садмгылашкыннын арага сайтар черлери хойрай ыногу, автоквал, ИТЭК девискээри, Бо чер-лерге хамаарыштыр бо чыл-ды дугузада 74 хыналда хой-нунини кириштирип турары улу түшөлдерин берип турар. Администрация чуртталгага 46 иккиги хемчегге барааныры хойлуудан дашкаар улу өр-төкө савын турганы дөңгө ошаанналар. Арага кыл-гыларын чийген өрткөк са-дыг турган Кызыл хойрай чуртталгалары Черем-ных, Гуленов, Саая база Хомушкун олар штрафтанган.

Сөвгү уде милиция ажилдамчылары чийгерин барааныры, садмг бааза-ларын болгаш маганиниң «артыдан» барааныр салар чуртталга хой-биле иле-дине 286 садмг черлерине хы-налдан чоруткан, 391,5 мун рубльдын чийгерин бараан-ларын илереткен. Садмг шу-гузуңу 124 ажилдамчыга та хамаарыштыр нехемче хер-ээн оттурган, 182 икки ад-министрация хемчегте ошакан.

«Тыва даг-дүгү» комби-наттың АХИ-ниң № 2 скла-дыны эргелекчи Талко, клавдошник Федотова сен-тырге айда нагаагы чурт-тарга кылган 30 хемчег дөрүгү-торелдерине, таныш-көрүштерине складтан сат-кан болган. Август айда Ба-рыш-Хемик райпоңуңуң снад эргелекчи Хертек биле Кожа дээр 4689 рубль түңүг ховар бараан-ларны чайгар арга-биле са-дыг сайтарган. Улуг-Хем районуң «УТКА» 25 чылды советта маганиниң садмгы-лыр Сайтур, Сары-оол, Толюш, Шагаан-Арыг хой-райда «Промтовари» мага-зининиң садмгылыры Хари-тонова, Сухова, Эрневова са-дымгылашкын чурум наржы-зы-биле хажымды турганын база илереткен.

Октябрь 20-ден ноябрь 2-чегире чуртталга илестиниң амыдыралы киржилдеси-биле Кызыл хойрайнын са-дымгылыры хыналдаларын чоруткан. Оон түнөилинде 23 чурум үрээшени тодарат-тыган. Улетпур барааны-на

фабриканын бугурууге килдизин эргелекчи Е. И. Ев-сева корреспондентивис дыңдаткан.
Виталий Новоселовка баштакан белин продукция сайга-рар нех херекчилерге хонукта 424 тонна даг-дүгү чугу-руп чедир планын 120 тоннага ажыр буттандырган.
Саан ажыр Абазаның дем-орук станциянычы күчү өвөөртүгезине салаашкын болдурбас соруда-биле, аңы-лыгы автобуурууге черлеринден аар чүк өвөөртү 41 адо-мацияны хугра туткан.

чорудулгалыг алырды ажил-даар эргелекчи кыдыр Чоноун эвелеги Бараан-нарыга өрткөк өвөөртү-турген даш сүтүз кылган азы бараанынын садмг шу-гумунда сайгып алган, улу өрткөк сайгыр турган ик-килерин өңчү-хөргөнни хажырбышаан. 5 чылга чедир хосталганын кадыл шин-дер, чоң-ла болса 10 мун рубльге чедир торган.

ИХМ-ниң социалистич өң-чү-хөргөнни оорлаар чору-на уду демисел чорудар килдизин оон мурунла са-дымгылар сорудалары күсү-дүр даш контрол-режими оргинары, ажилдын док-торь болгаш күрүңгөн, үн-дүгү инспекцияны-биле ка-ды бир демин ажилдам, хем-чеглерин ал турар. Ычча-ла-даа чуртта болгаш респу-бликада тургузунуң айдан байдал чийген садмгылаш-кынга, хойрайга кырышкан оон-лаа өскө чүдүлдере уду демиселге милицияны не-медде күштерин илестини-рини негеп турар. Ычан-гаш улус депутаттарыны Советтеринге социалистич өңчү-хөргөнни оорлаар чорук-биле демисел чорудар килдизин чыныга эконо-мизиниң көрүм-чүрүг үрээш-кинери чунууда мурун-да чийген садмгылашкын болгаш садмгылашкынны чуртталга хажымды чоруду-ну уду демисел чорудар, өвөөртүгезининиң тусай сал-бырыг тургузырынын дугайында саналды кирип тур-ган.

Улус ажил-ажыды рынок ономонизацияне илестини тур-ар уде СССР Эвеледине Хоийлуу алаан уду үжү-дүгү болгаш чугула хер-ек дээр билдирген. Му-нунда мурунда ол ажил-лоолаа хараар алысак-тик-сен кижилерге, садмг шу-гузуңда, херекчилер кооп-ерациянында аяк сөткөп-нөө эвестерге, албан-дуураанын соора ажилдамчыларга улу согуп болду.

СССР-ниң чаа Хоийлуу-чийген садмгылашкынга уду эрштин хемчег, Чий-жен садмгылашкын кылган даш бүрүдүтү кирип элестини хажырбышаан, 10 чылга чедир хосталганын кадыл шиндери азы 15 мун рубль-ге чедир торгары нөрүдүн. Садмгылашкын чур-мун хажытаны даш хажыр-салганын база күштелдир-ген. Шак ыдыг хажымды-нын кылган албан-дуураа-дыг кижилер 7 чылга чедир хосталганын кадыл шин-тир ийке, азы 5 мун рубльге чедир штрафаты-шаан, 5 чыл хууса өштинде шак ыдыг албан-дуураал эдилээр азы ыдыг ажил-

Сергей МОНГУШ, ИХМ-ниң социалистич өңчү-хөргөнни оорлаар чорукка уду демисел чорудар килдизиниң кеңешчилеринин ораанычы. Мария КУЗЬМИНА, ИХМ-ниң партада болуучу инструктору.

ӨӨРҮМ ДУГАЙЫНДА

Бай-Тадик чурттакы-лары хөй, оларга бажым-дык амыдырды арай чедипсе. Туадукулар хей аал чурттар бир бажым-ды ажилгалга кирген.

Ам база хей бажым уда-ва ажилгалга кирер. Олар батара салдыманналдан ара саадан турар. Батараны кииртер кел чы-дар Чаа чыл таварыштыр бүрүн ажилгалга кирип чуртуур аргам бар деп, чурттакылар, туадукулар бууер турар бис.

Туаду ажилымы хөй чылдарда үр-түңгелдиге ажилдам келген. Бодунуң кыш-ажыкы арга-дүржү-гүзү доктаамал амык, өскөнге дамчып берип чоруур кижилериниң бирээзи күш-ажымды чооуун, аныктарнын дагымын, Чы Мөңгү-оол Салчакчын Дилжеске чоргалары чоруур бис. Ол ам удава пенсияге уер. Ыччала-да ажилдам тура амык ооддардан чымды каабас. Ол ажил дээскэ могашилы бибес кижилериниң бирээзи.

Биргалла шүптү 13 ки-жи ажилдам турар бис. Туаду материал ой-паан-да кээп турар-ла болса, туаду-суур тура дүшес дүңүниң туаду кижин бурбуу ажи билер бис. Ол икшаш анык мастер Анд-рей Кара-Сал туаду ма-териалын хире-суа, биле өскө берип турар. Ажилымы беранген эштер бистик араышта хөй. Бо эштерин борта алары артык эвэс болуор. Оларга Борис Чу-дуур-оол, бригадир Влади-мир Алай-оол, Салчак Кайгаа-оол болгаш өскө-лер-даа хамаарыш. Шер-кечелерден Виктория Килин, Саара Кагай-оол эми ажилдар.

Кап-оол ДЕЛПЕР, Бай-Тайга район.

ПАКИСТАН: оларны чүү манап турарылы?

Исламабад, ноябрь 20. Бо чылдың август 20-де совет Ту-154 самолеттуң экин-нанык учуу чораш маршрутун өскөрткөргө болгаш ону Карачи хойрайга олур-турунче албадан ол ке-херек үлгедичиниң пакистан нара-бажында олур-турун эгезлетилен бээр ам үш ай эткен. Олар шүптү Совет Эвеледине ян-м-бүрү нем-херек үлгедичини-нишири даш шинтирген турганар, ам тус черини шинтирген манал чыдарлар ол. Пакистан хойлуу кылдыг үлгедичиниң черте кадыр шыр ажак шын-гы, эң дөң яла — олур-турун шиндип болур. Олар баштай он бир кижин турганар, бирээзи — 28 харамы Игорь Сулсов оңтөргө 5-те болуңуң амы-тыныңа чет-түнгөн болгаш үч черин чет-түңгө хөржүтүнгөн.

Пакистан эрге-чачыра-лар дүрүм бугаар истет-терде кижилер-биле суд бол-баанда жукаарынын чөп-бизореве, ыччала-даа Ис-ламабадта СССР-ниң элчи чериниң шынгыны дилең бугаар болгаш чурттуг даштыгы херектер мини-стри Якуб Ханинч дуаза-зы айдыгына онзагы та-варышта чедип алдыган. Совет консул ажилдамчы-ларын херек үлгедичи-лер-биле жукаарышыны-нын ноябрь 15-те болган. Оон дугайында чугаалап бээрин СЭТА-нын корреспондентини СССР-ниң элчи чериниң бирги секретары В. Г. Зубачевтен дилең.

— Владимир Герасим, өвич, хамыктың мурунда херек үлгедичилериниң буттарынын дугайында чугаалап берип көрүңер. Чүү ыдыг кижилерд олар? — Карачиниң кара-бачи-нында чыды турар он ик-кизиңиң үк Совет Эвеледине өскө кижилерден даш шин-тирген турганар, бирээзи үзүңгениңизин халаашкын, чөп-сөк, частыр бугуумдур оорлаан даш база бирээзи — амы-тыңы айылдык кемдөөчилер чедирген дээш, окселери — түр басты-

рып тургаш. Эт-хөргөн ху-наа, үзүңгениңиз база оор-лаашкын кылган турганы дээш херекке ошаакан тур-ганнар. Оларнын хөй кези-нин, харын-лаа үш дугаар шинтирген турган.

— Оларын тууду турар кара-бачик кайла ирги? Хоругдалаа чыдарлары ту-дуу турарынын байдал-чүрү-му кадыг ирги? — Кара-бачик элениңиң кургак хону ортуунда туруп турар. Чангыс казат ба-жыны тевиге суурундуктар-дык муңгаш херим-биле дес-кенир кажаалан каан. Дашын кырында автоматтыг тапканы доктаамал туруп турар. Ол кара-бачиктиң ийи бичин доктаамал би-рээзинде беш-беш кылды бистин самолетту хунаш апаарын орадалканын тууду турар.

Элчи чериниң ажилдамчы-лары шүптү херек үлгедик-чилери-биле тус-туузда учу-рашар аргалы болганнар. Ужуражыла үзүнде кара-бачик удуртулуунун тө-лөөлөкчю, түр өрчүң поли-циянын ажилдамчысы, па-кистан эчки болгаш ооду-рукукка база тууар журуду. Оларнын шүптүтүңү хола-рында демияр, аар илтирелери черте чедир халайы балы келген килчилер бар.

Пакистанга кыдыг кезисе-херээ оларга ошаакан болу-рун таймлырлар — элчи чериниң ажилдамчылары оорудугам ыдыг турган. Ук чуртка самолет оорлап му-нган даш бүтү назымала хоругдалга чыдыр кылдыр, азы олурду шинтирип болур. Совет чазак оларны демияр ү-лээз арынга белен, ычча-ла-гаш пакистан чазактан олар-ны Совет Эвеледине даш элдин бээрин негеп болу-рлар дээрин база дыңдаган. Шак ыдыг кем-херек үл-гедичилер даш кеземче СССР-де орачак чык-ле болгаш, Ыччала-даа оларын шүптү чуртунче чагары-н илтирелер халаашкын, үлгедичилерге төрелдерин-ге болгаш чоок икки-лерине кагалар бижирин база сүмүлөөн. Ыччала-лаа оларнын хөй кези оон база

Николай СЕМЕНЕНКО, СЭТА-ниң корр.

